

2021/1

TESEV
DEĞERLENDİRME
NOTLARI

**Türkiye’de Çocuk
Verisine Erişim:
Kent95 Projesi Deneyimi
Üzerinden
Bir Değerlendirme**

TESEV Değerlendirme Notları, TESEV’in çalışma alanlarındaki konulara ilişkin farklı bakış açıları ve önerileri kamuoyuyla paylaşmayı hedeflemektedir.

Bürge Elvan Erginli

İstanbul Teknik Üniversitesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü'nden mezundur. Aynı üniversitede yaptığı İstanbul'daki göçmenlerin yerel ve yerelden bağımsız ağları üzerine doktora tez çalışmasını 2017 yılında tamamlamıştır. 2015 yılından bu yana çalıştığı TESEV'in veriye dayalı kentsel politika üretmeye yönelik çalışmalarında proje koordinatörlüğü yapmaktadır.

Gizem Fidan

Lisans derecesini 2017'de İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık, yüksek lisans derecesini "İstanbul'un Protesto Mekanları Tarihi" başlıklı tezi ile 2019'da Kadir Has Üniversitesi Mimarlık ve Kent Çalışmaları bölümlerinden almıştır. Kadir Has Üniversitesi İstanbul Çalışmaları Merkezi'nde araştırmacı olarak çalışmıştır. Haziran 2020'de TESEV'e katılmıştır.

İsabetli, etkili ve ölçülebilir kentsel politika geliştirmek için veriden yararlanmanın gerekliliği günümüzde birçok yerel yönetim ve sivil toplum örgütü tarafından dile getirilmekte; hatta yerel yönetimlerin bir kısmı veri üretimi ve kullanımına yönelik çalışmalarını artırmış bulunmaktadır. Ne var ki, kurumların veriye erişim, veri elde etme ve sistemli veri üretmede yaşadığı bazı sorunlar mevcuttur. Bu raporun amacı özellikle erken çocukluk dönemi ile ilgili verilere odaklanarak yaşanan bu sorunları nedenleriyle birlikte ortaya koymak ve çözüm önerileri sunmaktır.

Kentsel politika için gerekli kent verisi farklı kurumlar tarafından üretilmektedir. Genel olarak beş tip altında toplayabileceğimiz bu veri tiplerinden birincisi, yerel yönetimler ve devlet daireleri tarafından üretilen kamu idaresi verisidir. İkincisi, ulusal istatistik kurumu tarafından yönetilen anketler aracılığıyla toplanan sayım veya hanehalkı/işyeri anketleri gibi resmi istatistik verileridir. Üçüncüsü, yerel yönetimler veya özgül kurumlar- örneğin ulaşım hizmeti veren kurumlar- tarafından sağlanan hizmetlerle ilgili operasyonel verilerdir. Dördüncüsü, çevresel şartlarla ilgili hava, su seviyesi, kirlilik, gürültü verisi gibi bilimsel verilerdir. Beşincisi, bu dört tip verinin kombinasyonlarıyla ve analiz edilmesiyle üretilen kompozit göstergeler veya tahminler gibi verilerdir.

Yerel yönetimler yukarıda bahsedilen verilerden bir kısmını kendi kurumları dışından elde etmekte (veya edememekte), bir kısmını ise

kendi kurumları içinde üretmektedirler. Kentsel hizmetlerini planlarken ihtiyaç duydukları istatistiki demografik, sosyal ve ekonomik verilerin bir kısmı TÜİK veya diğer devlet daireleri tarafından üretilse de mahalle veya ilçe ölçeğinde verinin kısıtlı olması detaylı ihtiyaç analizlerinin yapılabilmesi önünde engeldir. Bunun yanında, yerel yönetimler sistemli ve güncel veritabanları oluşturmada sorunlar yaşamaktadır. Yerel yönetimler her ne kadar resmi istatistik kurumu veya diğer kurumların üretmesi ve paylaşması gereken veriyi üretecek araç ve kapasiteye sahip olmasa da sistemli ve yaratıcı yollardan veri elde etme ve üretme çalışmalarını artırabilirler.

Türkiye Ekonomik ve Sosyal Etüdler Vakfı (TESEV)'in Kadir Has Üniversitesi İstanbul Çalışmaları Merkezi işbirliği ve Bernard van Leer (BvL) Vakfı desteğiyle Kent95 programı kapsamında yürüttüğü **Veriye Dayalı Politika Aracı Projesi**'nin veri elde etme ve üretme süreci yerel yönetimler için de bazı fikirler verebilir. Bu rapora erken çocukluk dönemi verisine odaklanarak çeşitli kurumlar tarafından üretilen verileri incelemekle başladık. Daha sonra, yerel yönetimlerin veriye erişim konusunda yaşadıkları sorunları projemiz kapsamında, veriye dayalı politikanın önemi üzerine verilen eğitimlerde yerel yönetimlerden temsilcilerle yapılan tartışmalar üzerinden değerlendirdik. Son olarak, Kent95 Projesi kapsamında kullanılan verilerin elde edilme ve analize hazır hale getirilme öyküsünü paylaştık. Süreç boyunca yaşadığımız deneyimlerin veri konusunu önceliklendiren tüm kurumlar için yararlı olmasını umuyoruz.

1. Türkiye'de Çocuk Üzerine Veri

Türkiye'de çocuk ile ilgili resmi veri Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), çocuğa yönelik hizmet veren ilgili bakanlıklar ve belediyeler tarafından üretilmektedir. TÜİK Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi ile her yıl cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, doğum yeri gibi verileri toplamaktadır. Aynı zamanda tematik anketler aracılığı ile (Çocuk İstatistikleri, Gelir ve Yaşam Koşulları İstatistikleri, Yaşam Memnuniyeti İstatistikleri vb.) yıllık bazda veya daha uzun periyotlar bazında veri toplamaktadır. TÜİK diğer resmi kurumlar tarafından oluşturulan veritabanlarını da yayınlatabilmektedir.

Çocuklara verdikleri hizmetler üzerinden veritabanları oluşturan merkezi yönetim kurumlarından en önemlileri Sağlık Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı ve Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'dır. Çocukla ilgili kentsel veri bu bakanlıkların il ve ilçe müdürlüklerinden elde edilebilmektedir. Ayrıca Milli Eğitim Bakanlığı her yıl hem Türkiye geneli hem de her il özelinde istatistik yıllıkları yayınlamaktadır.

Çocukla ilgili veri üreten ve belli ölçüde verilerini paylaşan diğer kurumlar ise yerel yönetimlerdir. Hem büyükşehir belediyeleri hem de ilçe belediyeleri verdikleri hizmetlerle ilgili verileri faaliyet raporlarında ve web sitelerinde paylaşmaktadır. Ayrıca, çok az sayıda belediye açık veri platformlarında verilerini paylaşmaktadır. Bunun dışında bazı belediyeler ihtiyaç analizi yapmak ve kent sakinlerinin verilen hizmetlerden memnuniyetini ölçmek için anketler

→ Çocuklarla ilgili üretilen bu veriler belli ölçüde sorunların tespiti ve politika geliştirmeye olanak verse de verinin sınırlılığı nedeniyle analizler ve bu analizlere dayanarak alınan kararlar da aynı ölçüde sınırlı kalmaktadır.

yapmaktadır. Bu anketlerden elde edilen veriler de bazı belediyelerce paylaşılabilir.

Çocuklarla ilgili üretilen bu veriler belli ölçüde sorunların tespiti ve politika geliştirmeye olanak verse de verinin sınırlılığı nedeniyle analizler ve bu analizlere dayanarak alınan kararlar da aynı ölçüde sınırlı kalmaktadır. Veritabanlarının genellikle çocuk yaşının 0-17 aralığında kabul edilerek oluşturulması nedeniyle çoğu değişken için erken çocukluk dönemine ait veri bulunmamaktadır. Bir diğer sorun kentsel verinin ölçeği ile ilgilidir. Yine çocuk politikası geliştirmek için gereken çoğu değişkene ait veri mahalle veya ilçe düzeyinde bulunmamaktadır. Çocuğa yönelik şiddet, dezavantajlı grupların kentsel donatılara erişimi gibi elzem konularda oldukça az bilgi bulunmaktadır. Tüm bu sorunlara ek olarak veriye erişim oldukça zordur. Veritabanlarına her zaman ilgili kurumların web sitelerinden ulaşılamadığı için kurumlara başvuru yapmak gerekmektedir. Kurumların web sitesinde yer alan veritabanlarına ise sitelerin kullanıcı dostu olmaması nedeniyle erişim kısıtlıdır.

Çocukla doğrudan ilişkili değişkenlerin dışında, dolaylı yoldan dezavantajlı çocukların bulunduğu mahalleleri göstermeye elverişli veri yukarıdaki kurumlarca toplanmamaktadır. Türkiye’de gelir başta olmak üzere farklı alanlardaki eşitsizlikleri göstermeye yarayacak veri il veya en iyi ihtimalle ilçe düzeyinde elde

edilebilir. TÜİK’in ADNKS ile mahalle bazında topladığı “en son bitirilen okul” ile ölçülen eğitim durumu değişkeni bir istisnadır.

Çocuğa yönelik toplanan verilerin tipleri, hangi kurum tarafından üretildiği, yaş kısıtlımları ve verinin hangi ölçekte coğrafi birimi temsil ettiği daha detaylı incelendiğinde yukarıda özetlenen durum somutluk kazanır **(bkz. Tablo 1)**. Çocuklarla ilgili demografik verilerden cinsiyet ve yaş değişkenleri TÜİK’in web sitesinde ilçe bazında bulunmaktadır. Bu değişkenler dışında alınan göç, verilen göç, yıllık çocuk nüfus artış hızı, çocuk bağımlılık oranı, 16-17 yaşındaki çocuklarda evlenme sayısı, çocuk bulunan hanehalkı sayısı, çocuk bulunan tek ebeveynli hane sayısı, tek ebeveynli hanede yaşayan çocuk sayısı, doğum yeri yurtdışı olan çocuk nüfus ve yabancı uyruklu çocuk nüfus verilerine sadece il bazında erişilmektedir. Cinsiyet, yaş ve alınan-verilen göç değişkenleri dışında çocuk yaş kısıtlımı her değişken için 0-17 alınmıştır. Cinsiyet ve yaş değişkenleri kuruma başvuru yapıldığı takdirde mahalle düzeyinde alınabilmektedir. Bitirilen okul değişkeni 6 yaş ve üzeri çocuklar için 4’lü yaş kısıtlımında elde edilebilmektedir. Bu veri de kuruma başvuru yapıldığı takdirde mahalle düzeyinde alınabilmektedir. Demografik veriler ve eğitim verisi TÜİK tarafından her yıl toplanarak güncellenmektedir.

Çocukların bakımı ve beslenmesi üzerine veri

ile ilgili kaynaklar TÜİK Çocuk İstatistikleri, AÇHSB'nin 2016 yılında yaptığı TAYA (Türkiye Aile Yapısı Araştırması) ve Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etüdüleri Enstitüsü'nün 2018 yılında yaptığı TNSA'dır (Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması). Bu kategoride TÜİK'in web sitesinden erişilen hanedeki küçük çocukların gündüz bakımı ve anne ve babaların çocuğa verdiği cezalar verileri İBBS-1 düzeyinde, evde bakılan çocuk sayısı ve gündüz bakımevi/kreşe giden çocuk sayısı verileri Türkiye düzeyinde cinsiyet kısımları olmadan elde edilebilir. İnternet üzerinden erişilemeyen TAYA ve TNSA verileri için kurumlara başvuru yapmak gerekmektedir. Bu verilerin temsil ettiği coğrafi birimler İBBS-1 veya Hacettepe Üniversitesi'nin belirlediği beş bölgedir. TNSA'da özellikle erken çocukluk için önemli çocuk malnütrisyon düzeyleri, bebek ve çocukların beslenmesi ve çocukların öğrenme materyalleri üzerine veriler cinsiyet kısımları ile bulunmaktadır.

Okul öncesi eğitim kurumları ile ilgili veriler her yıl Milli Eğitim Bakanlığı tarafından resmi kayıtlar üzerinden toplanmaktadır. Ayrıca MEB her yıl il bazında okul öncesi brüt ve net okullaşma oranları, MEB'e bağlı ve bağlı olmayan anasınıfı ve anaokulu sayısı (resmi – özel), öğrenci sayısı, öğretmen sayısı ve derslik sayısı verilerini web sitesi üzerinden paylaşmaktadır. İller bazında toplanan veride MEB'e bağlı olma ve anaokulu-anasınıfı

kısımları birlikte bulunmamaktadır. İlçe bazında veri, İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden talep edilerek sağlanabilmiştir. Ayrıca, yine İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden resmi kurumların liste halinde adres, öğrenci, öğretmen ve derslik sayıları verisi alınabilmiş ve alınan veri mahalle bazında veritabanına dönüştürülebilmektedir. Kent95 projesi kapsamında okul öncesi eğitim veritabanının oluşturulma süreç ve yöntemi **bölüm 3.2**'de daha ayrıntılı tartışılmıştır.

Çocuklarla bağlantılı sağlık verilerini toplayan kurumlar TÜİK ve Sağlık Bakanlığı'dır. TÜİK her yıl il bazında doğum sayısı, doğurganlık, doğum, bebek ve çocuk ölümleri gibi verileri web sitesi üzerinden yayınlamaktadır. Bu değişkenler dışında sağlık konusundaki diğer önemi değişkenler büyük ölçüde il bazında Sağlık Bakanlığı tarafından 2018 yılında istatistik yıllığı olarak yayınlanmıştır. Bu verilerden bir kısmına TÜİK web sitesi üzerinden de erişilebilmektedir.

Çocuk yoksulluğu ve çocuk istihdamı konularındaki veriler genellikle her yıl veya güncel olarak TÜİK tarafından tarafından yayınlansa da yoksulluğa ait veriler 0-17 yaş kısımlarında ve Türkiye geneli için toplanmaktadır. İstihdam verileri ise yine Türkiye genelini temsil etmektedir; ancak bazı değişkenler için 5-14, 6-14, 15-17 yaş kısımları mevcuttur.

	Veri tipi	Veriyi üreten kurum	Yaş kırılımı	Cinsiyet kırılımı	Coğrafi birim (kuruma başvuru yoluyla erişim)	Coğrafi birim (kurum web sitesinden erişim)	Güncellik durumu
DEMOGRAFİ	Cinsiyet	TÜİK	her yaş		mahalle	ilçe	her yıl
	Yaş	TÜİK	her yaş	+	mahalle	ilçe (4'lü yaş kırılımı)	her yıl
	Bitirilen okul	TÜİK	6 yaş ve üzeri	+	mahalle	ilçe (4'lü yaş kırılımı)	her yıl
	Alınan göç	TÜİK	0-4, 5-9, 10-14, 15-19	+	?	il	her yıl
	Verilen göç	TÜİK	0-4, 5-9, 10-14, 15-19	+	?	il	her yıl
	Yıllık çocuk nüfus artış hızı	TÜİK	0-17	+	?	il	her yıl
	Çocuk bağımlılık oranı	TÜİK	0-14	-	?	il	her yıl
	Evlenme sayısı	TÜİK	16-17	+	?	il	her yıl
	Velayete verilen çocuk sayısı	TÜİK	0-17	-	?	Türkiye	her yıl
	Çocuk bulunan hanehalkı sayısı	TÜİK	0-17	-	?	il	her yıl
	Çocuk bulunan tek ebeveynli hane sayısı	TÜİK	0-17	-	?	il	her yıl
	Tek ebeveynli hanede yaşayan çocuk sayısı	TÜİK	0-17	+	?	il	her yıl
	Doğum yeri yurtdışı olan çocuk nüfus	TÜİK	0-17	+	?	il	her yıl
	Yabancı uyruklu çocuk nüfus	TÜİK	0-17	+	?	il	her yıl
ÇOCUKLARIN BAKIMI VE BESLENMESİ	Hanedeki küçük çocukların gündüz bakımı	TÜİK, AÇHSB	-	-	Üç büyük il (AÇHSB)	Düzen 1	2016
	Evde bakılan çocuk sayısı	TÜİK	?	-	-	Türkiye	2017
	Gündüz bakımevi/kreşe giden çocuk sayısı	TÜİK	-	-	-	Türkiye	2017
	Anaokuluna devam etme durumu	AÇHSB	-	-	Düzen 1, Üç büyük il	-	2016

ÇOCUKLARIN BAKIMI VE BESLENMESİ	Anne Baba ve Çocuklar Arasında Sorun Yaşanan Konular	AÇHSB	-	-	Düzyey 1, Üç büyük il	-	2016
	Anne ve babaların çocuğa verdiği cezalar	TÜİK	-	-	-	Düzyey 1	2016
	Çocuğa Ceza Verme Nedeni	AÇHSB	-	-	Düzyey 1, Üç büyük il	-	2016
	Çocuk İle Sorun Yaşandığında Destek Alınan Kişiler	AÇHSB	-	-	Düzyey 1, Üç büyük il	-	2016
	Çocuk malnütrisyon düzeyleri (bodurluk, zayıflık, düşük kiloluluk fazla kiloluluk)	Hacettepe Üni., TNSA	0-5	+	Düzyey 1	-	2018
	Bebeklerde anne sütü alımı	Hacettepe Üni., TNSA	0-23 ay	+	Düzyey 1	-	2018
	Bebeklerde mikro besin alımı	Hacettepe Üni., TNSA	0-23 ay	+	Düzyey 1	-	2018
	Erken çocuklukta öğrenmenin desteklenmesi	Hacettepe Üni., TNSA	2-4	+	5 bölge	-	2018
	Erken çocuklukta öğrenme materyalleri	Hacettepe Üni., TNSA	2-5	+	5 bölge	-	2018
	Erken çocuklukta yetersiz bakım	Hacettepe Üni., TNSA	2-5	+	5 bölge	-	2018
	Erken çocukluk gelişimi indeksi	Hacettepe Üni., TNSA	3-4	+	5 bölge	-	2018
EĞİTİM	Okul öncesi brüt ve net okullaşma oranı (%)	MEB	3-5, 4-5, 5	+	ilçe	il	her yıl
	MEB'e bağılı ve bağılı olmayan anasınıfı ve anaokulu sayısı (resmi – özel)	MEB		-	ilçe (MEB'e bağılı olma kısırlımı yok)	il (MEB'e bağılı olma ve anaokulu anasınıfı kısırlımı birlikte bulunmuyor)	her yıl

EĞİTİM	MEB'e bağlı ve MEB'e bağlı olmayan anasınıfı ve anaokullarında öğrenci sayısı (resmi – özel)	MEB		+	ilçe (MEB'e bağlı olma kırılımı yok)	il (MEB'e bağlı olma ve anaokulu anasınıfı kırılımı birlikte bulunmuyor)	her yıl
	MEB'e bağlı ve MEB'e bağlı olmayan anasınıfı ve anaokullarında öğretmen sayısı (resmi – özel)	MEB		+	ilçe (MEB'e bağlı olma kırılımı yok)	il (MEB'e bağlı olma ve anaokulu anasınıfı kırılımı birlikte bulunmuyor)	her yıl
	MEB'e bağlı ve MEB'e bağlı olmayan anasınıfı ve anaokullarında derslik sayısı (resmi – özel)	MEB		-	ilçe (MEB'e bağlı olma kırılımı yok)	il (MEB'e bağlı olma ve anaokulu anasınıfı kırılımı birlikte bulunmuyor)	her yıl
SAĞLIK	Toplam doğurganlık hızı (Çocuk sayısı)	TÜİK	-	-	?	il	her yıl
	Doğum sayısı	TÜİK	-	+	?	il	her yıl
	Sağlık kuruluşlarında gerçekleşen doğum oranı (%)	TÜİK	-	-	?	il	2018
	Çocuk annelerin doğum sayısı	TÜİK	-	+	?	il	her yıl
	Anne ölüm oranı (100.000 canlı doğumda)	TÜİK	-	-	?	il	2018
	Sezaryen doğumların tüm doğumlar içindeki oranı (%)	TÜİK	-	-	?	il	2018
	Adölesan doğumların toplam doğumlar içindeki oranı (%)	TÜİK	-	-	?	il	her yıl

SAĞLIK	Türlerine göre aşılama hızları (%)	TÜİK	-	-	?	il	2018
	Beşli karma aşı (DaBT+IPA+Hib) üçüncü doz aşılama hızı (%)	TÜİK	-	-	?	il	2018
	Bebeklerin anne sütü ile beslenme sürelerinin cinsiyete göre dağılımı (%)	TÜİK	-	+	?	il	2019
	Çocuklarda görülen seçilmiş sağlık sorunları (%)	TÜİK	0-6, 7-14	+	?	il	2019
	Bebek ölüm hızı (Binde)	TÜİK	-	-	?	il	her yıl
	Neonatal (yeni doğan) ölüm hızı (Binde)	TÜİK	-	+	?	il	her yıl
	Postneonatal ölüm hızı (Binde)	TÜİK	-	+	?	il	her yıl
	Beş yaş altı ölüm hızı (Binde)	TÜİK	-	-	?	il	her yıl
	Trafik kazasından etkilenen çocuklar	TÜİK	0-9, 10-14, 15-17	+	?	il	2017
	Çocuk intihar hızı (100.000)	TÜİK	?	+	?	il	her yıl
	Nedenlerine göre ölüm sayısı	TÜİK	0-17	+	?	il	2018
	Çocuklarda engellilik	TÜİK	2-6, 7-14	+	?	il	2019

SAĞLIK	1.000 Canlı Doğuma Düşen Yenidoğan Yoğun Bakım Yatağı Sayısı, Tüm Sektörler	Sağlık Bakanlığı	-	-	?	il	2018
	Kaba doğum hızı (1000 kişiye)	Sağlık Bakanlığı	-	-	?	il	2018
	Antenatal Bakım Kapsamı (En Az Bir Ziyaret)	Sağlık Bakanlığı	-	-	?	Düze-1	2018
	Gebe Tam İzlem Oranı	Sağlık Bakanlığı	-	-	?	Düze-1	2018
	Bebek Tam İzlem Oranı	Sağlık Bakanlığı	0-1	-	?	Düze-1	2018
	Çocuk Tam İzlem Oranı	Sağlık Bakanlığı	0-6	-	?	Düze-1	2018
YOKSULLUK	Ayrı odası olan çocukların olduğu hanehalkı oranı (%)	TÜİK	0- 17	-	-	İstanbul, Ankara, İzmir	2016
	Ekonomik olarak konutun yeterince ısınma masrafını karşılayabilen hanelerde yaşayan çocuk oranı (%)	TÜİK	0- 17	-	-	Türkiye	her yıl
	Ciddi maddi yoksunluk içinde olan çocukların oranı (%)	TÜİK	0- 17	-	-	Türkiye	her yıl
	Yoksul çocuk sayısı ve oranı (%)	TÜİK	0- 17	-	-	Türkiye	her yıl
	Eskimiş giysilerinin yerine yeni giysi alabilen çocukların oranları (%)	TÜİK	0- 17	-	-	Türkiye	her yıl

GÜVENLİK	Çocuk istihdam oranı (%)	TÜİK	5-14, 6-14, 15-17	+	-	Türkiye	2019
	Çalışan çocukların sektör dağılımı (%)	TÜİK	5-14, 6-14, 15-17	+	-	Türkiye	2019
	Çalışanı olmayan hanehalklarında yaşayan çocuk nüfusunun toplam çocuk nüfusuna oranı (%)	TÜİK	0- 17	+	-	Türkiye	her yıl
	Hanehalkı sorumlusu işsiz olan hanehalklarında yaşayan çocuk sayısı (Bin)	TÜİK	0- 17	+	-	Türkiye	her yıl
	Ne eğitimde ne de istihdamda olan 15-17 yaş grubundaki çocuk nüfusunun oranı (%)	TÜİK	0- 17	+	-	Türkiye	her yıl
ÇOCUK İSTİHDAMI	Geliş nedenine göre güvenlik birimine gelen veya getirilen çocuklar	TÜİK	-11, 12-14, 15-17	+	?	Türkiye	2017
	Suçta sürüklenme nedeni ile güvenlik birimine gelen veya getirilen çocuklar	TÜİK	-11, 12-14, 15-17	-	?	Türkiye	2017
	Suç yaş grubuna göre ceza infaz kurumuna giren hükümlüler	TÜİK	12-14, 15-17	+	?	Türkiye	2017

ÇOCUK İSTİHDAMI	Giriş yaş grubuna göre ceza infaz kurumuna giren hükümlüler	TÜİK	12-14, 15-17	+	?	Türkiye	2017
	Ceza infaz kurumundan çıkan hükümlüler	TÜİK	12-14, 15-17	+	?	Türkiye	2017
KÜLTÜR VE SPOR	Halk kütüphanelerinde kullanıcı çocuk sayısı	TÜİK	?	+	?	il	her yıl
	Halk kütüphanelerinde kayıtlı üye çocuk sayısı	TÜİK	?	+	?	il	her yıl
	Tiyatro salonlarında oynanan çocuk eseri gösteri sayısı	TÜİK	-	-	?	il	her yıl
	Tiyatro salonlarında oynanan çocuk eseri izleyen seyirci sayısı	TÜİK	-	-	?	il	her yıl
	Faaliyet türüne göre kişi başına ortalama faaliyet süresi (saat)	TÜİK	10+, 10-17	+	-	Türkiye	2015
	Sosyal faaliyetlere katılım sağlayan çocukların oranı (%)	TÜİK	10+, 10-17	-	-	Türkiye	2015
	Sportif faaliyetlere katılım sağlayan çocukların oranı (%)	TÜİK	10+, 10-17	-	-	Türkiye	2015

BİLİŞİM VE TEKNOLOJİ	Bilişim teknolojileri istatistikleri (12 değişken)	TÜİK	6-10, 11-15	+	-	Türkiye	2013
	Teknolojik cihazlara sahip çocukların oranı	TÜİK	10-17	-	-	Türkiye	2015

Tablo 1. Çocuğa yönelik toplanan verilerin tipleri, kurumu, yaş kırılımları ve ölçeği

2. Yerel yönetimlerin veri konusundaki sorunları

Kent95: Veriye Dayalı Politika Aracı Projesi kapsamında gerçekleştirilen her faaliyette veriye dayalı karar almanın önemi vurgulanmış ve işbirliği içinde olunan tüm kurumlar tarafından da dile getirilmiştir. 2020 yılının Aralık ayında başlayan eğitim serisinin amacı da veriye dayalı karar almanın önemini yerel yönetimden temsilcilerle birlikte tartışmak ve proje kapsamında üretilen web sitesi ve yönetici panelini katılımcılara tanıtmaktır. İki oturumdan oluşan eğitimin ilk kısmında veriye dayalı politika konusu dünyadan iyi örneklerin anlatımı ve yerel yönetimlerden katılımcıların kendi deneyimlerinin aktarımı ile tartışılmaktadır. Eğitimin ikinci kısmında ise harita.kent95.org sitesi ve siteye veri girişini sağlamak için tasarlanan yönetici paneli (panel.kent95.org) anlatılmaktadır. Bu eğitimlerde katılımcı belediyelerin farklı birimlerinden ve pozisyonlarından temsilcilerle veriye erişim üzerine yapılan tartışmalar önceki bölümde irdelediğimiz konuyu kapsamanın yanında belediyelerin kendi bünyelerinde yaşadıkları sorunları da ortaya koymuştur. Bu tartışmalardan elde ettiğimiz çıktıları değerlendirerek yerel yönetimlerin veri erişimi ve üretimi konusundaki sorunlarını ele aldık.

Kent95 eğitimlerinde tartışılan konular belediyelerin kendi kurumları dışında ve kendi kurumları içinde toplanan (veya toplanmayan) veriler açısından değerlendirilebilir.

Belediyelerin veri konusunda kendi kurumları dışında TÜİK ve ilgili bakanlıkların müdürlüklerinden kaynaklanan sorunlardan en çok dile getirileni bu yazının da ilk bölümünde tartışılan verinin sınırlı düzeyde tutulması veya kapsamlı verinin paylaşılmamasıdır. Merkezi yönetime bağlı birimlerden veri elde edebilmenin veriyi talep eden kuruma göre değiştiği farklı belediyelerden temsilcilerce tekrar edilmiştir. İl ve ilçeler üzerinde yerel yönetimler, valilik ve kaymakamlıklar ve bakanlıkların il ve ilçe müdürlükleri olmak üzere farklı birçok aktörün yetkili olması nedeniyle verilerin birbiriyle uyumlu hale getirilmesinin mümkün olmadığı durumlar söz konusudur.

Tartışmalarda yerel yönetimlerden temsilcilerin dile getirdiği kurum içi işleyişten kaynaklanan çeşitli sorunlar daha etraflıca ele alınmıştır. Öncelikle, verinin sistemli bir şekilde ve güncel tutulmaması ana sorunlardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Verilerin beş yılda bir stratejik planların hazırlık aşamasında toplanması sonraki yıllarda alınan kararların isabetliliğini azaltabilmektedir. Verinin sistemli toplanmamasının nedenlerinden biri belediyelerin farklı birimleri (müdürlükler ve daire başkanlıkları) arasındaki iletişim ve koordinasyon eksikliğidir. Farklı birimlerin birbirlerinden habersiz aynı tipte veriyi farklı yapıda toplaması karşılaşılan bir durumdur. Ortak bir veri havuzunun bulunmaması veri konusundaki iletişim kopukluğunun sebeplerinden biridir. Sistemli veritabanları

“Ölçemediğin şeyi yönetemezsin... Yasa bize merkez açmamızı söylüyor, ama nereye açalım söylemiyor. Bunun için veri toplamak gerekiyor, o işe de nereden başlayalım bilemiyoruz. Veri olmayınca kullanıcının olmadığı ya da erişemediği yerlere açılıyor, bu sefer de merkez sürdürülebilir olmuyor.”

oluşturulamamasının bir başka nedeni ise personelin veri ve veri mevzuatı konusunda yeterli düzeyde bilgi sahibi olmamasıdır. Ayrıca, otomasyon sistemlerinin esnek olmayışı; istenilen verinin toplanmasına veya veri toplama standardında değişiklik yapmaya imkan vermemesi verinin güncellenmesi önünde bir engeldir. Belediyenin farklı birimlerinin farklı otomasyon sistemi kullanması da yine birimler arası veri paylaşımını engellemektedir. Otomasyon sistemi değiştirildiğinde ise bazen eski veri yeni sisteme aktarılamamaktadır.

Yerel yönetimlerin verdiği hizmetler, aldığı başvurular ve saha çalışmaları üzerinden toplayabildiği veri temas ettiği kişi sayısı ile sınırlıdır. Resmi istatistik kurumu ve diğer kurumlardan mahalle veya ilçe düzeyinde nüfusun geneline yönelik bilgi kısıtlılığı nedeniyle yerel birimlerdeki ihtiyaç tam olarak tespit edilememektedir. Dolayısıyla, sadece temas edilebilen kişilerin ihtiyaçları bilinebilmekte ve tüm kentlilere ulaşılamamaktadır. Bu nedenle geliştirilen politikalar da yalnızca ulaşılabilen kentlilerin ihtiyaçlarını karşılar niteliktedir. Şişli Belediyesi'nden bir temsilcinin sözleri politika geliştirirken veriden yararlanmanın yerel yönetimler açısından önemini özetlemektedir: **“Ölçemediğin şeyi yönetemezsin... Yasa bize merkez açmamızı söylüyor, ama nereye açalım söylemiyor. Bunun için veri toplamak gerekiyor, o işe de nereden başlayalım bilemiyoruz. Veri olmayınca kullanıcının olmadığı ya da erişemediği yerlere açılıyor, bu sefer de merkez sürdürülebilir olmuyor.”**

Türkiye’de veri kültürünün henüz oluşturulamaması ve kararların veriye dayalı alınmasının öneminin içselleştirilememesi, belediye ve merkezi yönetime bağlı kurumlardan kaynaklanan sorunları ortaklaştırmaktadır. Toplanan veriler için belirlenen standartların bulunmaması, verinin amaca yönelik toplanmaması ve bu nedenle kategorizasyonunun zorlaşması, veri konusunda yeterli bilgi ve beceriye sahip personelin eksikliği, veri okur-yazarlığının eksikliği, nicel veriye verilen önemin nitel veriye verilmemesi gibi sorunlar tartışmalardan çıkan önemli noktalar. Bunun dışında sıkça üzerinde durulan sorunlardan birisi de KVKK’nın (Kişisel Verileri Koruma Kanunu) hem merkezi yönetim hem de yerel yönetim personelinde yanlış anlaşılması nedeniyle KVKK kapsamında yer almayan verileri paylaşmada bile çekinceler yaşanmasıdır.¹

3. Mekansal Veriyi Üretmek: Kent95 Projesi Kapsamında Örnekler

3.1. Temsili Değişkenler

Mahalle bazında ekonomik ve sosyal eşitsizlikleri göstermeyi sağlayacak verilerin başta resmi istatistik kurumu olmak üzere diğer kamu kurumlarınca da üretilmemesi veya paylaşılmaması, eşitsizlikleri gösterecek başka yollar bulunmasını teşvik edebilir. Veri kısıtı nedeniyle temsili değişken kullanma girişimlerine bir örnek Kent95 Projesi

➔ **Mevcut veride yalnızca Milli Eğitim Bakanlığı'ndan alınan veri kent paneli için istenen detaya sahiptir. Bu durum özel kurumlar için gereken detaylı verinin üretilmesini gerektirmiştir.**

kapsamında Kadir Has Üniversitesi İstanbul Çalışmaları Merkezi ekibi tarafından üretilen mahallelerin ortalama sokak rayiç bedelleri değişkenidir. Bu değişken İstanbul, İzmir ve Gaziantep illerinin tüm ilçe belediyelerinin web sitelerindeki e-belediyecilik sekmelerinden erişilen sokaklar itibarıyla 2018 yılı m² rayiç bedel değerleri üzerinden hesaplanmıştır. Her mahalle için ortalama rayiç bedelleri hesaplandıktan sonra mahalleler nüfuslarıyla ağırlıklandırılarak bu değerlere göre gruplanmıştır. Mahalle haritalarının dışında dört farklı ilçe belediyesi için pilot bir uygulama olarak yapılan sokak haritaları bu düzeydeki farklılaşmanın görülmesini sağlamaktadır.²

Mahalle düzeyindeki haritalar ortalama rayiç değişkeninin yaş değişkeni ile birlikte analizini göstermektedir. Bu haritalarda çocuk nüfusun ilçelerde dağılımı, ilçeler ve mahalleler arası gelir farklılaşması ile birlikte açıkça ortaya konmaktadır. Bir başka deyişle, halihazırda bulunmayan çocuk yoksulluğu verisi dolaylı yoldan üretilebilmiştir. Tüm yaş gruplarının temsilini aynı mantıkla gösteren haritalar farklı yaş gruplarının bir arada varlığını izleyebilme olanağı sağlamaktadır. Örneğin aynı haritalar üzerinden, yaşlı grupların yüksek oranda temsil edildiği mahalleler de izlenebilmektedir.

Başarılı ve yaratıcı bir yoldan mahalleler arası eşitsizlikleri göstermeyi sağlayan bu veritabanını üretmek uzun zaman almıştır.

ilçe belediyelerinin web sitelerinde bulunması zorunlu bu verileri yayınlamayan ilçe belediye sayısı az değildir. Bu durumda belediyelerden veri talebinde bulunulması süreci epey uzatmıştır. Bazı ilçe belediyelerinin web sitelerinde paylaştığı sokak rayiç bedel verisi işlenebilir formatta bulunmadığı için yine verinin analiz edilebilir hale getirilmesi zaman almıştır.

3.2. Veri Toplama: Kent95 Projesi Kapsamında Okul Öncesi Eğitim Kurumlarının Veritabanının Oluşturulma Süreci

Kent95 web sitesi rayiç bedel, çocuk sayısı ve eğitim durumu hakkında hazırlanan mahalle ölçekli altlık haritalar üzerinde kentte çocuğa ve ebeveyne sunulan tüm hizmetleri görselleştirmeyi amaçlar. Bu hizmetler web sitesinde eğitim, sağlık, diğer ve yardımlar başlıkları altında noktasal olarak görülebilmekte, kent paneli seçeneği sayesinde ise hizmetlerin kapasitesi ve dağılımı okunabilmektedir. Hizmet verisi TESEV sorumluluğunda ilçe ve büyükşehir belediyeleri, Milli Eğitim Bakanlığı, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığı'ndan toplanmıştır.

2021 yılında web sitesine kent paneli özelliği eklenmiştir. Kent panelleri; kentlerin yapısı, performansı ve eğilimleri hakkında bilgi

veren kullanıcı etkileşimli veri okuma ve görselleştirme araçlarıdır.³ Kent95 web sitesine eklenen bu özellik mevcut verinin güncel tutulmasının yanı sıra detaylandırılması gerekliliğini de ortaya çıkarmıştır. Panel özellikleri dahilinde okul öncesi eğitim veren kurumların derslik sayısı, öğrenci sayısı ve öğretmen sayısı bilgisine ulaşmak ve bu bilgileri ayrı katmanlarda haritaya eklemek veriye dayalı politika aracını geliştirecek ve karar alıcılara yardımcı olacaktır. Bu özellik ile İstanbul'da okul öncesi eğitim kurumlarından hangilerinin daha çok öğrenciye hizmet verebildiği ya da sınıf başına düşen öğrenci sayısının nerelerde daha yüksek olduğu farklı ölçeklerde görselleştirilmiştir. Ancak, mevcut veride yalnızca Milli Eğitim Bakanlığı'ndan alınan veri kent paneli için istenen detaya sahiptir. Bu durum özel kurumlar için gereken detaylı verinin üretilmesini gerektirmiştir.

İsim ve adres bilgilerine Milli Eğitim Bakanlığı'nın çevrimiçi yayınları ile erişilen 1784 özel kurumdan 1219'u ile 2020 aralık ayında bu kurumlar pandemi nedeniyle kapatılana kadar telefon ve e-posta aracılığıyla iletişime geçilmiştir. 450'si sorulan tüm sorulara cevap vermiş, 31 tanesi ile Kovid-19 pandemisi nedeni ile kurumunu kapattığını belirtmiştir. 215'ine yapılan telefon aramaları ile ulaşılamamış ve İnternet ortamından

bulunan e-posta adresleri ile ikincil bir iletişim kanalı açılmaya çalışılmıştır. 185'inin iletişim bilgilerine ise ulaşılamamıştır. 95'i bilgilerini paylaşmak istemediğini söylemiş, 390'ı ise telefon ile görüşme yerine e-posta ile iletişim kurulmasını istemiştir. Görüşmelerde bilgi vermek istemeyen ya da telefon aramalarına güvenmediğini belirtip e-posta ile iletişim kurulmasını isteyenlerin sayısı oldukça yüksektir. Bu noktada bilgi vermek istemeyen kurumların verdiği cevaplar üzerinde durmak hem veri toplamanın zorluğu hem de okul öncesi kurumlardaki veri kültürü hakkında ipuçları verecektir.

Yapılan telefon görüşmelerinde en sık rastlanan bilgi paylaşmama nedenlerinden biri kurumların kendi güvenliklerinden duyduğu endişedir. Toplanmak istenen bilgilerin ne amaçla kullanılacağından emin olamayan yetkililer arasında dolandırılma korkusu ve arayanın rakip anaokulu adına bilgi topluyor olabileceği en çok karşılaşılan cevaplardan biri olmuştur. Aramaları yapan TESEV çalışanları, telefon görüşmelerinde karşı tarafın duyduğu güvenlik endişesini gidermek için TESEV ve proje hakkında daha çok bilgi vermeye başlamış, bu da alınan olumsuz cevapları azaltmıştır. Aramaları yapan kişi ya da kuruma güvenilmemesinin bir diğer nedeni ise toplanmaya çalışılan verinin Milli

Okul öncesi eğitim veren kurumlar öğretmen ya da çocuk sayısı gibi bilgilerini ilgili bakanlıklara belirtmekle yükümlü olduklarını söylemiştir. Yazışmalar ile ilgili bakanlıklardan bu veriye ulaşılamamış olması ise talep edilen verinin ne için kullanılacağından emin olamayan kurum yetkililerinin kuşkularını artırmıştır.

Eğitim Bakanlığı ya da Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nda halihazırda bulunduğu fikridir. Okul öncesi eğitim veren kurumlar öğretmen ya da çocuk sayısı gibi bilgilerini ilgili bakanlıklara belirtmekle yükümlü olduklarını söylemiştir. Yazışmalar ile ilgili bakanlıklardan bu veriye ulaşılamamış olması ise talep edilen verinin ne için kullanılacağından emin olamayan kurum yetkililerinin kuşkularını artırmıştır. Bir diğer bilgi vermeme nedeni toplanan verinin öğrencilerin güvenliğini tehdit edebileceğini düşüncesidir. Dahası bu anlayış anaokulları arasındaki haberleşme ağları ile yayılmış, bilgi vermek istemeyen kurumlar ile konuşan diğer yetkililer için örnek teşkil etmiştir.

Kurum bilgisinin ve kent paneli için toplanan detaylı verinin web sitesinde yer alacak olması bazı kurumların bilgi vermesini sağlarken bazısının cevap vermekten kaçınmasına yol açmıştır. Web sitesinin reklam amaçlı kullanılabileceğini düşünenler sorulara cevap vermiştir; ancak farklı bir siteye reklam için ödeme yapanlar, ilerleyen süreçte para talep edilebileceği endişe edenler ve hizmet verilen ailelerin belli bir bölgede ve anaokulunun istediği hedef kitle içerisinde tutmak isteyen kurumların bilgisine ulaşılamamıştır.

Telefon görüşmelerinde en çok karşılaşılan tepkilerden bir diğeri ise TESEV'in veriyi ne amaçla kullanacağı olmuştur. Sorunun

cevabı için telefonda proje hakkında detaylı bilgi verilmiş, ancak çoğu zaman bu cevaplar kurum yetkilileri için yeterli olmamıştır. Bazı kurumlar verilerinin web sitesinde yayınlanmasının yasal işlemlere neden olabilecek süreçleri başlatabileceğini söylemiş, büyük eğitim kurumlarına bağlı anaokulları ve genel merkezleri de benzer nedenler ile bilgi vermekten kaçınmıştır. Bu noktada bilgi veren kurumlarının bir kısmının proje ve sitenin amaçları ile tam olarak ilgilenmediğini söylemekte de fayda vardır. İlgilenen yetkililer web sitesi ve TESEV hakkında detaylı bilgi için e-posta adreslerini iletmiş, ancak bazı kurumlar bu bilgilere ihtiyaç duymamıştır.

Kuşkusuz Kovid-19 pandemisi de veri toplama sürecini etkilemiştir. Öncelikle kurumlar ile yüz yüze yapılabilecek görüşmeleri imkansızlaştırmıştır. Ancak pandeminin en büyük etkisi okul öncesi eğitim veren kurumlar üzerinde olmuştur. Bir açılıp bir kapatılan bu kuruluşların gelirleri önemli ölçüde azalırken bekledikleri maddi yardımı bulamayan okul öncesi kurumların bir kısmı kapanmıştır. Pandemi döneminde okul öncesi eğitim kurumlarının kontenjanları yasal olarak düşürülmüştür.⁴ Ayrıca gerekli güvenlik önlemleri alınsa bile ebeveynler hastalık korkusu nedeni ile çocuklarını anaokullarına göndermeye çekinmiştir. Bu durum kayıtlı öğrenci sayısının günden güne azalmasına neden olmuştur. Mevcut öğrenci

sayısı bilgisi, telefon görüşmelerinde olumsuz tepki toplayan en önemli noktadır. Kurumlar pandemi nedeniyle azalan öğrenci sayısının yayınlanmasının kayıt yaptırmayı düşünen ebeveynleri kötü etkileyeceği düşünülmektedir. Bu nedenle telefon görüşmelerinde kurumlar düşük öğrenci sayısını vermek istememiş ya da varolandan daha fazla sayı söylemeye yönelmişlerdir. Bilginin pandemi döneminde alındığı notunun web sitesinde yer alacağını söylemek bu durumu biraz düzeltse de bazı görüşmelerde etkili olamamıştır.

Telefon aramalarında alınan bu farklı cevapların en önemli nedenlerinden biri veri ve veriye dayalı karar alma ile ilgili bilgi eksikliğidir. Kamu kuruluşlarının düzenli veri toplaması ya da bu veriyi erişime açmaması, veri odaklı yaklaşımın ve veriye dayalı karar alma örneklerinin eksikliği gibi nedenler, okul öncesi eğitim veren kurumlar talep edilen bilgilerin kullanım amacını net görememesine neden olmuştur. Bu durum halihazırda telefonla ve bireysel çabalarla toplamanın oldukça uzun zaman aldığı okul öncesi eğitim kurumları verisini oluşturmayı ve bütünlüklü bir veri seti elde etmeyi daha da zorlaştırmıştır. Veriye dayalı politika kavramının kamuoyuna yerleşmiş olmaması telefon aramalarında iletişim kurmayı güçleştirmiştir.

4. Sonuçlar ve Veriye Erişim için Öneriler

Kurumlara veri çeşitliliği, okunabilirliği ve kullanılabilirliğini artıracak standartlar getirilmelidir.

Türkiye’de resmi istatistik kurumu ve ilgili diğer resmi kurumlar tarafından üretilen çocuk üzerine veri konu ve ölçek olarak politika geliştirmek için yeterli düzeyde değildir. Konu, coğrafi birim, yaş ve cinsiyet kırılımlarını göz önünde bulundurarak incelediğimiz verilerin **(bkz. Tablo 1)** daha detaylı, farklı yaş kırılımları ayrıştırılarak ve coğrafi birim açısından yüksek çözünürlükte toplanması ve tasnif edilmesi için bahsedilen kurumlara yeni standartlar getirilebilir. Toplanan verinin formatının da belirlenebileceği bu standartlar ile veri çeşitliliği, okunabilirliği ve kullanılabilirliği artacaktır. Ayrıca bu kurumlar tarafından toplanan veri özellikle yerel yönetimler ile düzenli olarak paylaşılmalıdır. Böylece il ve ilçe üzerindeki farklı aktörlerin aynı veri üzerinde çalışmasıyla ortaya çıkabilecek emek, zaman ve maddi kayıplar engellenecek ve veri alışverişi yaygınlaşacaktır.

Yerel yönetimler de sistemli ve yaratıcı yollardan veri elde etme ve üretme çalışmalarını artırabilirler.

Yukarıda bahsedilen kurum dışı veriye erişim sorunları yerel yönetimler tarafından da sıklıkla dile getirilmektedir. Bu sorunlara esas çözümler merkezi yönetim girişimleriyle getirilebilir. Ne var ki, yerel yönetimler de sistemli ve yaratıcı yollardan veri elde etme ve üretme çalışmalarını artırabilirler. Farklı veri kaynaklarından veya kendi sahip oldukları veriler üzerinden temsili değişkenler üreterek kentsel eşitsizlik üzerine daha derin analiz yapma imkanları bulunmaktadır. Kent95 Projesi kapsamında üretilen mahallelerin ortalama sokak rayiç bedeli değişkeni ile okul

öncesi eğitim kurumlarından birim bazında toplanan öğrenci, öğretmen ve derslik sayısı verileri örnek teşkil edebilir.

Yerel yönetimler bünyelerinde veri ile ilgili birim oluşturulmalıdır.

Yerel yönetimler içerisinde veri yönetimini sağlama gerekliliği Kent95 çalışmaları aracılığıyla ortaya çıkan bir diğer önemli sonuçtur. Yerel yönetimlerin sistemli ve güncel veritabanları oluşturmada sorunlar yaşamasının önündeki engeller belediye birimleri arasındaki iletişim ve koordinasyon eksikliği, ortak bir veri havuzunun bulunmaması, personelin veri konusundaki kısıtlı bilgisi ve esnekliğe olanak tanımayan otomasyon sistemleri olarak özetlenebilir. Bu sorunlara yerel yönetim içi çözümlerden biri veri ile ilgili bir birimin oluşturulmasıdır. Bu birimlerin genellikle Strateji Geliştirme Müdürlük veya Daire Başkanlıkları altında kurulması bu birimlerin plan yapma ve takip aşamasında sürekli veriden yararlanması gerektiği düşünüldüğünde uygundur. Ne var ki, her belediyede bu müdürlük bulunmamaktadır. Bu durumda yine stratejik planı hazırlayan müdürlük hangisi ise veri alanında kurulması önerilen birimi de yönetmesi uygun olabilir.

Yerel yönetimler açık veri platformları kurarak kendi içlerindeki iletişimi de kuvvetlendirebilirler.

Birimler arası iletişim ve koordinasyonu güçlendirmeye yarayacak başka bir çözüm de yerel yönetimlerin açık veri platformları kurmalarıdır. Açık veri platformlarının esas çıkış amacı her ne kadar şeffaflık ve hesap verebilirlik ilkesiyle kentlilerle veri

paylaşımını sağlamak olsa da zamanla yerel yönetimlerin birbirinden kopuk birimleri arasındaki veri paylaşımını kolaylaştırdığı ortaya çıkmıştır.⁵ Bu nedenle veriyi yöneten müdürlük veya birimlerin açık veri platformları oluşturarak veri aracılığı ile birimler arası iletişimi kuvvetlendirmesi mümkündür. Ayrıca, otomasyonların uyumsuzluğu ve esnek olmayışları kaynaklı sorunlar da bu şekilde giderilebilir. Kurulacak bu birimler ve platformlar sadece yerel yönetimlerin kendi içlerindeki iletişimi değil, veriden yararlanan diğer aktörler ve kentliler ile iletişimlerini de güçlendirecek ve veri kültürünün yaygınlaşmasına katkı sağlayacaktır. Bu da veri toplamayı kolaylaştıracaktır. Örneğin okul öncesi eğitim kurumları veritabanı oluşturma sürecinde karşılaşılan olumsuz tepkilerin en yaygın nedeni olan verinin ne amaçla kullanılacağı sorusunu azaltacaktır. Böylece yenilikçi veri tipleri ortaya çıkacak, verilen hizmetler bu verilere göre yönetilebilecektir.

Veri konusunda tüm kurum çalışanlarının eğitimi veri kültürünün oluşturulması için önemlidir.

Türkiye’de veri kültürünün oluşturulması için belediye ve merkezi yönetime bağlı kurumlarda çalışan tüm personelin veri konusunda yeterli bilgi ve beceriye sahip olması ve veri okur-yazarlığının artırılması hedeflenmelidir. Bunun için veri konusunda yetkin kurumlardan eğitim desteği alınmalıdır. Veri toplama, temizleme, tasnif etme, veritabanları oluşturma ve veriyi bilgiye dönüştürme konularında çalıştığı alana göre belirlenen seviyede kapasiteleri geliştirilmesi gereken kurum çalışanları aynı zamanda KVKK’nın kapsamı konusunda da bilgilendirilmelidir.

NOTLAR

1. Örneğin, Kent95 projesi kapsamında belediyelerden talep edilen mahalle bazında sosyal yardım verisi bazı belediyelerin çalışanları tarafından ilk girişimlerde kişisel veri talebi gibi algılanarak paylaşılmamıştır.
2. Altlık haritalar ile ilgili daha detaylı bilgi için bkz. Fidan G. ve Erginli B.E. (2021), Veriye Dayalı Karar Alma ve Politika Geliştirme, TESEV Yayınları.
3. Kent panelleri hakkında detaylı bilgi için Tülek, M. & Erginli, E. (2020) “Kentsel Politikanın Desteklenmesi için Yeni Araçlar: Açık veri platformları ve dijital kent panelleri” TESEV Yayınları.
4. Milli Eğitim Bakanlığı, Tıbbi Maske Kullanımı Hijyen ve Sosyal Mesafenin Korunması ile İlgili Tedbirlere Ek Olarak Özel Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Uyulacak Kurallar, Yayınlanma Tarihi: 29.05.2020.
5. Erginli, B.E. ve Tülek, M. (2020), Kentsel Politikanın Desteklenmesi için Yeni Araçlar: Açık veri platformları ve dijital kent panelleri, TESEV Yayınları.

Atıf Önerisi:

Erginli, Elvan ve Fidan, Gizem. 2021. "Türkiye'de Çocuk Verisine Erişim: Kent95 Projesi Deneyimi Üzerinden Bir Değerlendirme" *TESEV Değerlendirme Notları* 2021/1.

<https://www.tesev.org.tr/tr/research/turkiyede-cocuk-verisine-erisim-kent95-projesi-deneyimi-uzerinden-bir-degerlendirme/>

Değerlendirme notunun yazımında TESEV adına okul öncesi kurumlar ile görüşen stajyerlerimizden **Yiğit Erdoğan**, **Lütfiye Çetin** ve **Yasemin Okay**'ın katkısı bulunmaktadır.

Copyright © Mart 2021

Tüm hakları saklıdır. Türkiye Ekonomik ve Sosyal Etüdler Vakfı'nın (TESEV) izni olmadan bu yayının hiçbir kısmı elektronik ya da mekanik yollarla (fotokopi, kayıtların ya da bilgilerin arşivlenmesi, vs.) çoğaltılamaz.

Bu yayında belirtilen görüşlerin tümü yazarlara aittir ve TESEV'in kurumsal görüşleri ile kısmen ya da tamamen örtüşmeyebilir.

TESEV, bu projeye katkılarından ötürü Bernard van Leer Vakfı'na teşekkür eder.

